

Vergaderjaar 2021–2022

35 949

Wijziging van de Meststoffenwet in verband met het begrip melkvee en enkele andere wijzigingen betreffende het stelsel van fosfaatrechten

Nr. 22

BRIEF VAN DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKwaliteit

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 16 februari 2022

Met deze brief informeer ik uw Kamer dat het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) op 16 februari 2022 de vierde kwartaalrapportage 2021 over de stikstof- en fosfaatexcretie door de Nederlandse veestapel gepubliceerd heeft.¹ Tevens ga ik in deze brief in op de uitvoering van de motie van de leden Van der Plas en Bisschop van 24 januari 2022.²

CBS monitor fosfaat- en stikstofexcretie in dierlijke mest

Op mijn verzoek stelt het CBS na afloop van elk kwartaal een berekening samen van de verwachte fosfaat- en stikstofexcretie van de Nederlandse veestapel. De vierde kwartaalrapportage 2021 geeft een momentopname van de verwachte fosfaat- en stikstofexcretie over geheel 2021 op basis van de op 1 januari 2022 beschikbaar gekomen nieuwe en actuele gegevens over de omvang van de rundveestapel, de melkproductie per koe en de beschikbaarheid en samenstelling van krachtvoer en ruwvoer. De fosfaat- en stikstofexcretie van de Nederlandse veestapel is weergegeven in respectievelijk tabel 1 en tabel 2.

¹ <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/aanvullende-statistische-diensten/2022/monitor-fosfaat-en-stikstofexcretie-in-dierlijke-mest-vierde-kwartaal-2021>.

² Kamerstuk 35 949, nr. 19.

Tabel 1: Momentopname van de verwachte fosfaatexcretie van de Nederlandse veestapel over 2021 (in miljoen kg)

	plafond	1 ^e kw 2021	2 ^e kw 2021	3 ^e kw 2021	4 ^e kw 2021
Melkvee	84,9	75,8	73,6	73,8	74,1
Varkens	39,7	35,7	35,3	35,0	35,0
Pluimvee	27,4	24,4	23,6	23,7	23,7
Overig	20,9	17,0	16,7	17,0	16,5
<i>Totaal</i>	<i>172,9</i>	<i>153,0</i>	<i>149,2</i>	<i>149,5</i>	<i>149,4</i>

N.B. Door afrondingen kan de som van de afgeronde cijfers afwijken van het totaal.

Tabel 2: Momentopname van de verwachte stikstofexcretie van de Nederlandse veestapel over 2021 (in miljoen kg)

	plafond	1 ^e kw 2021	2 ^e kw 2021	3 ^e kw 2021	4 ^e kw 2021
Melkvee	281,8	287,1	283,7	284,5	279,6
Varkens	99,1	90,5	88,6	87,7	87,8
Pluimvee	60,3	55,7	52,6	52,8	52,8
Overig	63,2	56,9	56,6	57,6	55,2
<i>Totaal</i>	<i>504,4</i>	<i>490,2</i>	<i>481,5</i>	<i>482,5</i>	<i>475,4</i>

N.B. Door afrondingen kan de som van de afgeronde cijfers afwijken van het totaal.

Ten opzichte van de derde kwartaalrapportage 2021 laat de fosfaatexcretie van de melkveesector een lichte stijging zien tot 74,1 miljoen kilogram. De fosfaatexcretie ligt daarmee echter nog steeds (ruim) onder het sectorplafond. Wat vooral opvalt ten opzichte van de vorige kwartaalrapportage is de aanzienlijk lagere stikstofexcretie van de melkveesector die met 279,6 miljoen kilogram ook lager is dan het sectorplafond van 281,8 miljoen kilogram. Hoewel de belangrijkste oorzaak hiervoor gelegen is in het lagere stikstofgehalte van graskuil in 2021, doet het mij deugd te constateren dat een dreigende overschrijding van het sectorplafond door de melkveehouderij gekeerd lijkt te zijn. Voor de andere sectoren zijn de verschillen ten opzichte van de vorige kwartaalrapportage beperkt en bevinden de fosfaat- en stikstofexcreties zich (ruim) onder de sectorale plafonds.

CBS-prognose fosfaat- en stikstofexcretie 2021

Tegelijk met de vierde kwartaalrapportage heeft het CBS ook een doorkijk gegeven op de voorlopige fosfaat- en stikstofexcretie van de Nederlandse veestapel in geheel 2021. Deze cijfers zijn weergegeven in tabel 3. De voorlopige cijfers van 2021 verschillen van de kwartaalcijfers zoals weergegeven in tabel 1 en 2, doordat voor de voorlopige cijfers uit wordt gegaan van het aantal runderen op de peildatum 1 april van 2021 van de Landbouwtelling.

Tabel 3: Fosfaat- en stikstofexcretie van de Nederlandse veestapel op basis van het aantal dieren in de Landbouwtelling (in miljoen kg)

	Fosfaat ¹			Stikstof ¹		
	plafond	2020	2021	plafond	2020	2021
Melkvee	84,9	73,6	73,7	281,8	286,5	277,7
Varkens	39,7	36,7	35,0	99,1	91,8	87,8
Pluimvee	27,4	24,1	23,7	60,3	54,7	52,8
Overig	20,9	16,4	16,6	63,2	56,5	55,3
Totaal²	172,9	150,7	149,0	504,4	489,4	473,7

¹ In de tabel zijn de definitieve cijfers weergegeven van de fosfaat- en stikstofexcretie in 2020 en de voorlopige cijfers van 2021.

² Door afrondingen kan de som van de afgeronde cijfers afwijken van het totaal.

De voorlopige cijfers laten zien dat naar verwachting de fosfaat- en stikstofexcretie van de totale Nederlandse veestapel over 2021 ruim lager uitkomt dan de nationale productieplafonds voor fosfaat (bijna 14% lager) en stikstof (ruim 6% lager). De definitieve cijfers over de fosfaat- en stikstofexcretie in 2021 zullen waarschijnlijk eind juni 2022 door het CBS gepubliceerd worden.

Onderzoek omvang afomingsvrije lease

Tijdens het Wetgevingsoverleg van 24 januari 2022 over het wetsvoorstel tot wijziging van de Meststoffenwet in verband met het begrip melkvee en enkele andere wijzigingen betreffende het stelsel van fosfaatrechten (Kamerstuk 35949) hebben de leden Van der Plas en Bisschop een motie³ ingediend, waarin zij mij verzochten om te onderzoeken hoe de omvang van de afomingsvrije leasemaatregel in het wetsvoorstel het beste bij de landbouwpraktijk in Nederland kan aansluiten. De motie is door uw Kamer aangenomen en ik ben graag bereid om in het navolgende in te gaan op dit verzoek.

De afomingsvrije lease waarin met de voorgestelde wijziging van de Meststoffenwet voorzien wordt, heeft als doel om melkveehouders enige flexibiliteit te verschaffen in hun bedrijfsvoering voor het geval zich een onverwachte stijging van de melkproductie voordoet. Concreet voorziet het wetsvoorstel in de mogelijkheid om maximaal 100 kg fosfaatrechten te leasen voor de korte termijn (heen en terug binnen een kalenderjaar), zonder dat daarover afoming plaatsvindt. Voor de bepaling van het maximum van 100 kg is uitgegaan van de systematiek voor de bepaling van de forfaitaire fosfaatproductie per koe. Deze wordt berekend op basis van de gemiddelde melkproductie per koe per jaar in oplopende klassen van 250 kg melk. Zoals blijkt uit tabel 4 stijgt per oplopende melkproductieklasse de fosfaatproductie per koe per jaar met ongeveer 0,7 kg fosfaat.

Tabel 4: Excretieforfaits per melkkoe in kg

Melkproductie per koe per jaar (in kg)	8.375–8.624	8.625–8.874	8.875–9.124	9.125–9.374	9.375–9.624
Fosfaatexcretie	42,0	42,7	43,5	44,2	44,9

(bron: Bijlage D, Uitvoeringsregeling Meststoffen – gedeeltelijke weergave)

In 2021 waren er op een Nederlands melkveebedrijf gemiddeld 108 melkkoeien aanwezig die samen gemiddeld 961.100 kg melk oftewel 8.900 kg per melkkoe produceerden (bron: Agrimatie.nl). Zoals uit tabel 4 blijkt, heeft dit gemiddelde bedrijf per melkkoe 43,5 kg fosfaatrechten nodig.

³ Kamerstuk 35 949, nr. 19.

Wanneer dit gemiddelde bedrijf vanwege een onverwachte melkproductiestijging in een hogere melkproductieklasse terecht komt, dan heeft dit bedrijf $108 \times (44,2 - 43,5) = 75,6$ kg extra fosfaatrechten nodig. Een afomingsvrije hoeveelheid van 100 kg fosfaatrechten per bedrijf is dan ook veelal voldoende; in veel gevallen ook voor bedrijven met een hoger aantal melkkoeien dan gemiddeld.

Bij het ontwerpen van de wetswijziging is ook gekeken naar de effecten, indien niet 100 kg, maar 10% van de bedrijfsomvang qua fosfaatrechten afomingsvrij zou kunnen worden geleased. Het effect zou allereerst zijn dat de hoeveelheid fosfaatrechten die een bedrijf afomingsvrij kan leasen gemiddeld genomen veel groter zou zijn dan het gemiddeld benodigde extra aantal fosfaatrechten van 75,6 kg of het voorgestelde aantal van 100 kg. Het hanteren van 10% in plaats van 100 kg zou dus veel verder gaan dan nodig voor de beoogde flexibiliteit bij een onverwacht hogere melkproductie. Daarenboven leidt het hanteren van een percentage – met daaraan gekoppeld het werken met een peildatum – tot aanzienlijke problemen in de uitvoering, zoals ook aangegeven in de Nota naar aanleiding van het verslag⁴ in antwoord op een vraag de leden van de SGP-fractie hierover.

Bovendien zou het hanteren van een percentage onevenredig nadelig uitwerken voor de fosfaatbank. Het navolgende illustreert dat. Voor de lease-overdrachten die zijn geregistreerd in de periode 1 januari 2018 tot 1 november 2021 is nagegaan hoeveel kilogram fosfaatrechten minder zouden zijn afgeroomd als het toen al mogelijk was om 100 kg, respectievelijk 10% van de bedrijfsomvang afomingsvrij te leasen. Het resultaat daarvan is weergegeven in tabel 5, welke eerder met uw Kamer is gedeeld in de Nota naar aanleiding van het verslag⁵.

Tabel 5: Effect op hoeveelheid afgeroomde fosfaatrechten als gevolg van afomingsvrije lease van 100 kg respectievelijk 10% bedrijfsomvang

Jaar	Afromingspercentage	Aantal lease overdrachten	verminderde afoming (kg)	
			Bij 100 kg afomingsvrij	Bij 10% bedrijfsomvang
2018	10%	3.912	39.120	152.568
2019	10%	435	4.350	16.965
	20%	1.603	32.060	125.034
2020	20%	2.393	47.860	186.654
2021	20%	89	1.780	6.942
<i>totaal</i>			<i>125.170</i>	<i>488.163</i>

Uit tabel 5 blijkt dat in de periode 2018–2021 in het geval van 100 kg afomingsvrije lease ruim 125.000 kg aan fosfaatrechten minder zou zijn afgeroomd. Zou 10% van de bedrijfsomvang afomingsvrij zijn geweest, dan zou in diezelfde periode ruim 488.000 kg minder aan fosfaatrechten zijn afgeroomd. Die mindere afoming gaat ten koste van de vulling van de fosfaatbank. Er is uiteindelijk een balans gezocht tussen de wens van flexibiliteit voor veehouders enerzijds en zo min mogelijk afbreuk doen aan de fosfaatbank anderzijds.

Na invoering van de maatregel 100 kg afomingsvrije lease zal ik via de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) het verloop van de registraties met betrekking tot (afomingsvrije) leasetransacties nauwlettend volgen. Mocht hieruit, of anderszins uit praktijksignalen, blijken dat de omvang van de afomingsvrije lease toch onvoldoende aansluit bij de gemiddelde landbouwpraktijk, dan ben ik bereid na te denken over bijstelling.

⁴ Kamerstukken 35 949, nr. 7

⁵ Kamerstukken 35 949, nr. 7

Volledigheidshalve wijs ik u er daarbij op dat een verhoging van het maximum van 100 kg opnieuw overleg vergt met de Europese Commissie in verband met de staatssteuninggoedkeuring van het fosfaatrechtenstelsel.

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
H. Staghouwer